

Højtider er en måde at udtrykke identitet og tilhørsforhold på, men hvordan går det til, at en fejring af julen, som tidligere kunne samle en nation, skifter karakter til at blive fortrinsvis en religiøs markør for en stadig mindre kristen minoritet i Syrien? Og hvordan bliver religiøsitet i det hele taget anvendt i et nationalt projekt, og hvilke skift i opfattelsen af fælleshed og forskellighed ser man som følge af krigsudviklingen i Syrien?

DET GLADE BUDSKAB OG SYRISKE KRISTNES ROLLE PÅ DEN NATIONALE SCENE

ANDREAS BANDAK

ADJUNKT VED INSTITUT FOR TVÆRKULTURELLE OG REGIONALE STUDIER, KØBENHAVNS UNIVERSITET

Kristne udgør en minoritet i Syrien, men den præcise andel er svær at opgøre, og det gjorde sig allerede gældende før de arabiske opstande og den efterfølgende syriske tragedie. Traditionelt har man omtalt 10 procent af lan-

dets befolkning som kristne. Dette tal er dog behæftet med nogen usikkerhed, da kristne for eksempel ofte har samlet sig i byerne, har satset på uddannelse og følgelig tidligere fået færre børn, lige såvel som de også tidligere

end mange muslimer har satset på migration til fx Frankrig, Canada, Sverige og dele af Latinamerika. Et mere sandsynligt tal er, at de kristne, allerede før borgerkrigens udbrud, udgjorde 8 procent af landets befolkning.

I tiden før 2011 stod højtider ofte som markører af forskellighed, men i en fælles ramme. For de kristne er de store højtider som jul og påske centrale. Men jul og påske betyder noget forskelligt som markører for forskellighed og fælleshed. Hvor påsken, der betoner Jesu død og opstandelse, er den centrale begivenhed i de ortodokse og katolske kirker, så er påsken også et afgørende punkt for teologisk uenighed. Ifølge islam er Jesus nok en af de største profeter, men opstandelsen fra de døde afvises pure. Påsken er derfor en oplagt skillelinje. Julen, derimod, har traditionelt stillet de kristne på en anden måde, da der ikke er nogen teologisk uenighed om, at Jesus blev født og var en central skikkelse. At markere Jesu fødsel såvel som livets tilblivelse mere bredt er derfor *ikke* et problem – i hvert fald ikke i sig selv.

Julen i tiden før marts 2011 var en central markør for en kristen højtid, men også en højtid, der blev anvendt på den nationale scene

til at iscenesætte religiøs harmoni og national enhed. Dette har været en bestræbelse fra centrale kristne ledere såvel som det syriske regimes pr-apparat. Siden åbningen af Operahuset i Damaskus i 2004 har en tilbagevendende begivenhed været de årlige julekoncerter med *Jawqat al-Farah*, Glædens Kor, fra Vor Frue af Damaskus Kirke. Koret blev skabt af den berømte præst Elias Zahlawi, og han optræder også på scenen med sine oratoriske færdigheder under julekoncerterne, der er store tilløbsstykker og transmitteres og frames på nationalt tv som centrale begivenheder.

Ved julekoncerten i 2009 åbnede det store kor koncerten ved at synge: "thalj, thalj ...", eller oversat, "sne, sne ...", hvorved et berømt nummer af den libanesiske diva Fairouz opførtes. Skønsomt udklædte børn og dansere optrådte efterfølgende med julesange på arabisk, engelsk og spansk. Julekoncerterne dette år gik under betegnelsen *Snowing Love*, ikke som et udtryk for kølige forbindelser mellem regimet og kristne, men nærmere som en fælles orkestrering af betydning og tilpasning.

Dette blev særligt tydeligt, da Zahlawi gik på scenen til store bifald. Den aldrende skik-

Jawqat al-Farah indleder julekoncerten i Damaskus med at synge om sne.

FOTO: ANDREAS BANDAK

kelse, der er en hyppig forfatter og deltager i tv-programmer om religiøse og kulturelle emner, forestod en trademark-tale, hvor han omtalte de fredelige og kordiale relationer, der skulle eksistere i Syrien, en situation, der skulle være særlig syrisk i en ellers uroplaget region. Zahlawi betonedede det universelle budskab om fred på jord mellem kristne såvel som muslimer. Han takkede det syriske præsidentpar for dets rolle i nationens liv; for den stabilitet, der gør livet muligt at leve og den syriske enhed farbar.

Disse affektive overtoner udtrykker meget fint, hvordan den kristne minoritet villigt så sig selv som en central aktør på den nationale scene i årene op til 2011. De kristne så netop sig selv som havende en rolle på den nationale scene, og julens glade budskab kunne her referere såvel til denne form for nationale enhed, at den syriske nation skulle rumme muligheden for alle, på samme måde som den også markerede en specifik kristen ramme. Dette blev kun yderligere forstærket af, at Zahlawi officielt i sommeren 2009 blev tildelt nationens fortjenstmedalje for sit virke. Tildelingen af fortjenstmedaljen foregik i præsidentpaladset og findes i en velproduceret Youtube-video. Her ankommer koret i Mercedes-busser og synger for præsidentfruen, der lovpriser korets og Zahlawis virke for at være af national betydning. Sluttelig viser videoen koret synge nationalhymnen *humat al-diyar*, hjemlandets vogtere. Her synes nationen at blive bevogtet og beskyttet af dets borgere, hvilket står i skærende kontrast til det autoritære systems virkelighed. Videoen blev således anvendt i forbindelse med *fakhr baladi*-kampagnen, kampagnen for national stolthed, og det på en måde, hvor mange kristne skulle føle, at deres rolle ikke blot var i nationens periferi, men i dens center.

Hvad så nu? Hvor står kristne så i dagens syriske landskab? Julen er i hvert fald ikke længere på samme måde en markør for fælleshed. I takt med, at konflikten i Syrien gik fra at være mere bredt folkelig til at blive mere og mere religiøst indekseret, så har man også set en anden og ny opfattelse af religiøse fejring, også de, der kunne være fælles tidligere. Julen bliver af flere konservativt orienterede muslimer set som en mere kristen fejring. Blandede områder, der før kunne ses dekoreret op til jul, har nu mange steder ikke samme grad af udsmykning. Og mange kristne i Syrien fejrer nu julen på en mere stille og

FOTO: YOUTUBE

indadvendt måde end tidligere. Her ses også en påvirkning fra en aktør som Islamisk Stat, der har angrebet kirker og fejring, der følgelig mange steder er blevet nedtonet og omgærdet med frygt. Blandt kristne bliver julen dermed en fejring, der nu i højere grad handler om at befæste en sårbar situation som minoritet, og det som kristne, og hvor det at være borgere i nationen står som et åbent spørgsmål. Julen bliver dermed mere religiøs, ikke mindre. Og det folkelige bliver præget af mere religiøse tydinge. Det er derfor symptomatisk, at biskop George III Laham og andre centrale præster i disse år udsteder skrivelser, hvor man nøder kristne til ikke at forlade regionen, men at sørge for dens vedvarende kristne islæt. Denne rolle i nationens liv, og i det hele taget hvilken nation, Syrien er og vil være for eftertiden, er der få, der for alvor kan forudsige. Sikkert er det, at påsken derfor i disse år igen bliver trukket frem som den centrale begivenhed, idet den rammesætter lidelsen og smerten, nok så meget som opstandelsen. Netop denne form for lidelse og smerte rammer en tone, som kristne kan genkende, nu hvor kirker og kristne byer i dele af Syrien og Irak er lagt øde og skændet. Mange kristne har derfor set gennem fingre med de ekstreme uhyrligheder, som regimet har stået for, hvilket samtidig risikerer at stille den kristne minoritet yderligere sårbart for den tid, der må følge efter den nuværende tragedie.

Elias Zahlawi (yderst til venstre i billedet) tildedes af Asma al-Assad en fortjenstmedalje ved en større ceremoni i præsidentpaladset.

Se også:
A. Bandak & S. Haugbelle (2017): "The Ends of Revolution: Rethinking Ideology and Time in the Arab Uprisings", special issue of *Middle East Critique* vol. 26, issue 3.